

*

SINT JAN DE DOPERKERK PAAL

SINT JAN DE DOPERKERK PAAL

De kerk

Reeds in 1459 stond er in Paal een kapel gewijd aan Sint Jan De Doper. Hier werden missen opgedragen door de clerus van Beringen. Vanaf 1716 werd Paal een zelfstandige parochie en werd de kapel naar behoefte vergroot tot kerk. Deze bleek nog te klein en in 1862 werd besloten om een nieuwe kerk te bouwen op dezelfde plaats als de kapel/kerk.

De nieuwe kerk werd gebouwd vanaf 1862 tot 1868 naar de plannen van de Hasseltse architect Herman Jaminé (1826-1885) met als bouwheer pastoor Braekers. Het is een neo-Romaanse basilica kruiskerk gericht naar het oosten, met ingebouwde westertoren. In 1877 wordt de kerk plechtig ingewijd door Mgr. A. J. de Montpelier, bisschop van Luik vergezeld door Mgr. C. Bogaerts, vicaris generaal en geboren Palenaar en pastoor Braekers. De aankleding van de kerk bestaat voornamelijk uit kunstwerken uit de 19de eeuw al resten er nog voorwerpen uit de 17de en 18de eeuw afkomstig uit het voormalige kerkje. In de nieuwe kerk werd er zandsteen uit Herzogenrath en mergelsteen uit Valkenburg gebruikt. De natuurleien van het dak kwamen uit Moulin St Anne in Frankrijk. De overwelvingen zijn imitatiegewelven.

Enkele referentie data:

Daklijst aan de noordkant van de kerk 1865.

Muurschildering achter het hoofdaltaar 1886

Glasramen in het priesterkoor 1879.

Steen met inscriptie Anno 1749 in het zuiderportaal

De dorpel van de vroegere kerk is verdwenen onder de bestrating van het plein.

De kerk werd zowel binnen als buiten meermaals gerestaureerd. In 2015 werd het interieur grondig gerestaureerd en opnieuw ingezegend op 30 januari 2016.

Toren

De toren is 65m hoog. Het ontwerp is van architect Herman Jaminé en de toren werd gebouwd vanaf 1869 tot 1872. Recuperatiehout van de oude kerk werd aangewend bij de constructie van het toren timmerwerk. Het torenkruis weegt 380 kg en is aangemaakt door gieterij L.Le Soinne en Wittemeur die ook het hang- en sluitwerk van de deuren van de toren en kerk leverde. In 1942 werd de O.L.V klok door de Duitsers geroofd. In 1954 werd de huidige klok, een schenking van alle parochianen, opgehangen in de toren. Er is ook nog een Angelusklok in de toren aanwezig. De toren werd in 2024 gerestaureerd door de firma Corvers-Vrancx uit Laakdal in regie van architect Erik Martens uit Maaseik. De toren werd volledig ontmanteld en weer terug opgebouwd. Alle leien, houtwerk binnen en buiten werden vervangen en de toegankelijkheid werd verbeterd. Kostprijs: 877241€ .Een koperen koker met relevante 2024- informatie werd in de bol onder het kruis gestopt.

Binnenzicht van de kerk

Heiligenbeelden ,meubilair en voorwerpen.
In het portaal.

Timpaan(1)
met
afbeelding
van Sint Jan
De Doper
boven de
hoofdingang.
Heilige

Barbara(2)patrones van de pastorale eenheid Paal en de
mijnwerkers, een schenking in 2021.

Zijbeuk zuid:

De beelden in zijbeuk zijn een schenking van de gelovigen :
(3) Heilige Antonius van Padua, (4) bisschop in terracotta uit
de 18de eeuw, (6) Heilige Sint Jan Berchmans 1891, (8) Heilige
Hubertus 1891, (9) Heilige Amandus 1891, (10) Heilige
Franciscus van Salesius 1891, (11) Heilige Marcoen 1891, (12)
Franciscus de Hieronym 1891,

De eiken classicistische biechtstoel (7) met de beeltenis van de Heilige Petrus, gemaakt in de 1ste helft van de 19de eeuw . De kruisweg in zijbeuk zuid en zijbeuk noord dateert uit 1890.

Transept/abdis zuid:

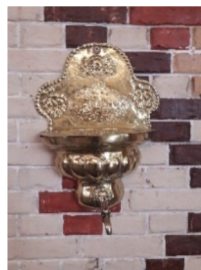
(13)Vlag Landelijke Gilde 1896, (14) processievaandel van Het Broederschap van het Heilig Sacrament uit 1936, (15) polychroom beeld van de Heilige Familie geschonken in 1896 door de leden van Het Broederschap en gerestaureerd in 2020. (16)Flambouwen gedragen door de leden van Het Broederschap van het Heilig Sacrament tijdens de maandelijks processie.

(17) Johannes De Doper met lam, 18de eeuw met tekst “Ecce Agnus Dei”. (18)Heilige Vincentius a Paulo, stichter van de Sint Vincentiusbeweging, geschonken in 1891.

(19)Polychroom beeld van Johannes De Doper geschonken in 1896 en gerestaureerd in 2019. (20)Dooptvont in marmer.

(42)Het marmeren zijaltaar werd in 1912 geplaatst door beeldhouwer Gussé uit Hasselt. De wandschildering met Johannes de Doper , boven het altaar, werd geschilderd door Leon Ariën uit Paal.

In het priesterkoor:

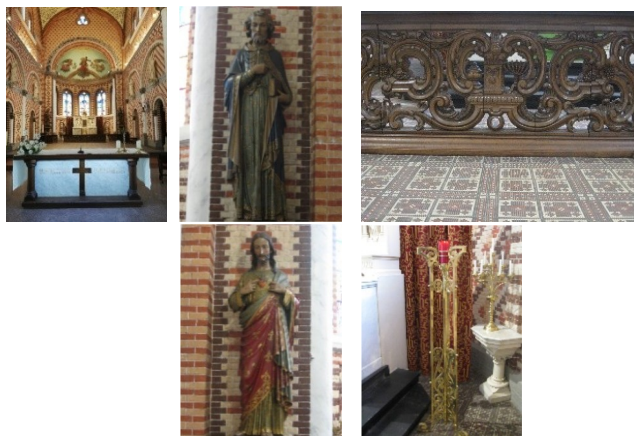

(21) Altaar tafel in hout symboliseert het Laatste Avondmaal, het voorpaneel de 2 stentafels van Mozes met de 10 geboden, nu 10 eigentijdse woorden en het kruis in het midden verwijst naar de verrijzenis van Christus , (22) Triomfkruis boven het altaar is bijzonder nl. Christus buigt het hoofd naar links, op praktische alle andere kruisen draait

Christus zijn hoofd naar rechts , de richting van de goede moordenaar. (5) Wijwater emmertje en vat in messing midden 19de eeuw.

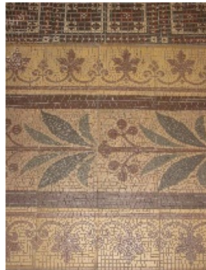
De beelden van de 4 evangelisten (23) Johannes, (24) Lucas, (25) Marcus en (26) Mattheus werden geschonken in 1891 evenals de 14 heiligenbeelden in het schip en de zijbeuken.

(27)Gepolychromeerd beeld van de Heilige Jozef geschonken in 1891 en gerestaureerd in 2019. (28)Polychroom beeld van het Heilig Hart van Jezus geschonken in 1892 en

gerestaureerd in 2020. (29)De communiebank in eikenhout , Lodewijk 15de stijl, dateert van 1774 en is vermoedelijk afkomstig uit de abdij van Herckenrode en in 2016 gerestaureerd.

(30)De godslamp is bevestigd op een standaard en dateert van bij de aanstelling van E.H.Ory als pastoor in 1938 .

(31)Het hoogaltaar werd op Kerstmis 1889 in gebruik genomen en is gemaakt door firma Peeters uit Antwerpen voor de prijs van 3000BEF (750€). Het bovendeele ,waar het koperen tabernakel is ingebouwd, is in Franse witte steen. Altaarblad en voorpaneel zijn uitgevoerd in Carrara marmer. De ingesneden figuren en versieringen zijn belegd met bladgoud. Aaron, Abel, Abraham en Melchisedek worden afgebeeld in het voorpaneel. Kathy Vincke heeft in 2023 het voorpaneel gerestaureerd. Zij heeft ook alle polychroom beelden in de kerk gerestaureerd. In het bovendeele zijn 6 heiligen afgebeeld nl. Clara van Assisië, Juliana van Cornillon, Lutgardis van Tongeren, Norbertus van Maagdenburg, Antonius van Padua en Alfonsius Maria de Liguori. Boven het

tabernakel staat het beeld van de verrezen Christus. Het koor is bevoerd met tegels (39) gemaakt door Villeroy&Boch uit Metlach(D). De tegels imiteren mozaïeken en werden in 1886 ontworpen door architect Leon Jaminé en geplaatst in 1891. Ook de schilderwerken ,uitgevoerd tussen 1892 en 1897 door Meunier uit Wasseiges, zijn uniek. Zij worden omschreven als imitatie van een veelkleurig steenparament in glaswatertechniek.

De glasramen:

Kunstenaar

Weustenraedt heeft in 1877 de glasramen aangemaakt en deze stellen de volgende taferelen voor:

(32) Heilige Hubertus als jager met zwaard, hond en kruisboog en heilige Lambertus ,bisschop.

(33) Heilige Andreas, apostel gestorven op een X-vormig kruis en Koning David met kroon, zwaard en scepter.

(34) Heilige Margaretha Maria Alacoque en het Heilig Hart.

(35) Heilige Jozef met zaag en Jonge Jezus die een kruis gemaakt heeft.

(36) Sint Jan De Doper met paaswimpel die Jezus doopt.

(37) Afbeelding van God de Vader, 3 ringen in elkaar gevlochten.

(38) Roosvenster/rozette in de voorgevel van de toren, de christelijke symboliek een teken voor Maria. Deze rozette is 's avonds verlicht.

Transept/Abdis Noord:

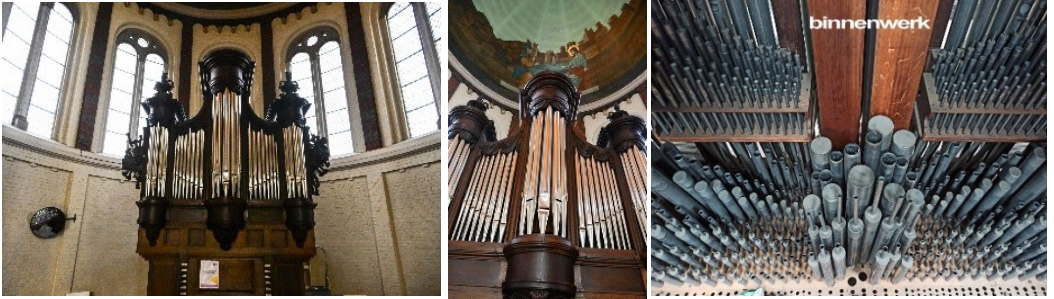

(40) Polychroom beeld van Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans geschonken in 1896 en gerestaureerd in 2020.

(41) Het marmeren zijaltaar werd in 1912 geplaatst door beeldhouwer Gussé uit Hasselt. De wandschildering met Onze Lieve Vrouw, boven het altaar, werd geschilderd door Leon Ariën

(43) Beeld van de Heilige Barbara patrones van de mijnwerkers.

(44) Het orgel :

Op 5 oktober 1834 werd door de kerkfabriek een overeenkomst afgesloten met orgelbouwer Jean Joseph Delhaye uit Antwerpen voor de bouw van een nieuw orgel. Het instrument heeft 1 manuaal en elf sprekende registers. Alle prospektpijpen zijn belegd met tinfoelie Op het manuaal zijn de hele tonen belegd met been en de halve tonen met zwart ebbenhout. De prijs voor het orgel bedroeg destijds 2630BEF (66€), transport en orgelkast niet inbegrepen. De orgelkast werd in 1835 vervaardigd door meester schrijnwerker H.J.Vangeel uit Zolder. Transport van het orgel van Antwerpen naar Paal gebeurde met paard en kar. In 1859 werd een pedaal aan het orgel toegevoegd. Tijdens de bouw

van de nieuwe kerk in 1862 werd het orgel ontmanteld en opgeborgen. In 1872 zorgde Atelier Vermeulen uit Weert voor de wederopbouw van het orgel op het oksaal. Rond 1960 werd het pijporgel buiten gebruik gesteld. Eind 1985 werd, onder impuls van pastoor Lode Clijsters, het collectief Forum uit Hasselt aangesteld om een restauratiedossier op te stellen. Orgelbau Schumacher heeft het orgel gedemonteerd en in hun atelier de restauratiewerken uitgevoerd. Einde 1988 werd het herstelde orgel opgesteld in de noordelijke absis van de kerk.

Herstellingswerken aan het orgel werden in 2021 en 2024 gerealiseerd door Orgelbouw Jos Moors uit Borgloon. Het orgel wordt praktisch dagelijks bespeeld tijdens erediensten en repetities van het kerkkoor.

In het schip:

(45) De preekstoel in blauwe steen dateert uit 1916 en werd gebouwd door F.A. Gussé uit Hasselt voor de prijs van 5450BEF (140€) .In de kuip zijn de 4 evangelisten in reliëf uitgehouwen.

De beelden van (46)Heilige Paulus, (47) Heilige Petrus, (48) Heilige Lambertus, (49) Heilige Maternus werden geschonken in 1890.

Zijbeuk noord:

De beelden in de zijbeuk noord zijn een schenking uit 1891.

(50) Heilige Wivina, (51) Heilige Agatha, (52) Heilige Odilia, (53) Heilige Apolonia, (54)Heilige Brigida, (56) Heilige Lucia.

(55) Gotische biechtstoel in hout met beeltenis van Maria gemaakt einde 19de eeuw .

(57) Houten beeld van Franciscus van Geronymo begin 18de eeuw.

In de kaarsenkapel: (was de vroegere doopkapel)

(58) Beeld van Maria ten Hemel Opneming met onder haar voeten een slang, kastanje hout begin 18de eeuw, restauratie in 2023.

(59) Onze Lieve Vrouw van Banneux.

(60) Houten beeld van Heilige Anna die Maria leert lezen uit de 18de eeuw, gerestaureerd in 2020

(61) Beeld van het H. Hart van Jezus en (62) beeld van H. Jozef met Jezus.

In de sacristie:

De sacristie werd in de periode 1879-1883 ingericht door de Paalse schrijnwerker L.Van Elst

Johannes De Doper in disco, hout uit de 17de eeuw

Beeld van Johannes De Doper uit 1896.

Processiemaadonna: houten Mariabeeld, mooi aangekleed, dat megedragen werd tijdens processies.

Kastje met relieken.

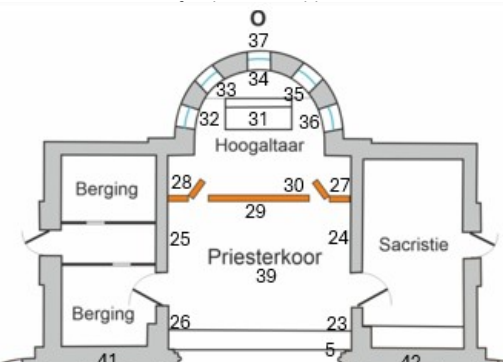
Staande klok uit 1780 gemaakt door uurwerkmaker P.Put uit Beverlo.

Historisch kerkhof

Aan de noordkant van de kerk ligt het historisch kerkhofje. Vanaf 1938 werd het huidig kerkhof in Paal in gebruik genomen en vervolgens werden de graven op het kerkhof rondom de kerk stelselmatig verwijderd. Enkele praalgraven bleven bewaard en in 2018 werd het kerkhofje opgevaardeerd. De graven werden gereinigd en gerestaureerd door W. Camps en informatiepanelen werden geplaatst. De levensloop van Kanunnik Bogaerts, burgemeester De Quebedo en de geschiedenis van de parochie Sint Jan De Doper werden op 3 duurzame panelen gedrukt. In 2021 werd eveneens het gietijzeren Calvariekruis, 1872, gerestaureerd door Klaas Remmen.

Deze brochure is uitgegeven in 2024 door de Kerkrad met dank aan E.H. Croes,

met steun van limburg.be